

Моята
бузичка
поки
44

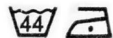

| жени разказват своите
истински истории

Съставител ЖАНИНА ДРАГОСТИНОВА

ИК „Колибри“

2020

© Жанина Драгостинова, съставител
© Люба Халева, художествено оформление и корица
© Весела Груева, фотографии (личен архив)

ИК „Колибри“, 2020

ISBN 978-619-02-0705-4

НАЧАЛОТО

Жанина Драгостинова

ТОЗИ СБОРНИК ЗАПОЧНА ДА СЕ ПИШЕ САМ, НЕЗАБЕЛЕЖИМО И НЕНАТРАПЧИВО. Насред просеко и торта с целувчени блатове. През 2018 г. на рождения си ден, който е на 8 март, бях поканила само дами, сред тях и актрисата Красимира Кузманова-Кокран, младоженка от месец и половина. В течение на вечерта Краси почна да разказва за перипетиите около своята скоро отминала сватба: първо говореше на една от гостенките, после слушателките ѝ станаха две... три... накрая всички се наредихме в кръг и я слушахме. Сватбата и булчинската рокля се оказаха вълнуваща тема и всяка от нас имаше какво да добави по нея. Въздухът се нацепи от въздишки, възторг, потиснати вопли, смях.

Рожденият ден за мен винаги е бил специален ден – по-тържествен от останалите празненства, повече ах и ох, повече преструвки и капризи, а с увеличаващите се години и все повече ден за спомени, към които се промъквам бавно като в играта *Дай, бабо, огънче*: хем е забавно, хем ме е *страх от кучето*.

Между сватбата на Краси и моята има 34 години. Паметта ми любезно е записнала някои събития, други е изтикала напред, като ги е закичила с всякакви, често несъществуващи подробности.

Че това ще е моят избраник, нещо в съществуването ми вероятно е усетило години по-рано, когато за първи път влязох в неговата студентска квартира. Бях още гимназистка във Варна, той – вече напуснал родния си град и студент в София. Животът в тази квартира ми беше непознат, поради което – привлекателен. Тогава все още нищо неподозиращият младеж предложи да ме почерпи с традиционното за такива срещи кафе и това беше мигът, в който разбрах, че връщане назад няма. Котлонът беше развален и моят любим сварил кафето на... обърнатата нагоре сгорещена ютия!

Жеста се опитах да върна след няколко месеца: в неговата чест готвих за първи път в живота си. Ястието се наричаше *картофи пириян*. Рецептата открих на стр.165 в книгата „Наша кухня“, която намерих в същата студентска квартира. Стори ми се лесноизпълнима, пък и с достъпни за джоба продукти: картофи, ориз, оцет, чесън и масло. Нямах кулинарен опит и не подозирах, че оризът набъбва при варене. Вместо указаните 100 грама изсипах целия пакет. Ре-

зултатът беше за директно изхвърляне, дори всеядното куче Льошиен го подмина с презрение. Но моят бъдещ съпруг не си каза, че от мен готвачка не става, напротив, реши да ме обнадежди, изряза рецептата от книгата и я постави в рамка. В следващите години тя щеше да виси, окачена на видимо място в кухните в новите ни общи жилища – за сравнение откъде съм почнала и до какви висоти стигнах.

През 80-те години на XX век не беше разрешено двама неженени да живеят заедно. Не че дълго време не го правихме, но беше тайно от властите. Така 5 години след влизането в неговата квартира се стигна до изречението, за което, казват, че мечтае всяка жена. *Ще се омъжиш ли за мен?* – попита той. И след кратка пауза добави: *Да не плащаме два наема...* Нали съм си спестовна, веднага отвърнах: *Да!*

Още същата вечер взех влака за Варна, за да уведомя родителите ни. Видях как камъкът падна от плещите на баща ми, тупна шумно на земята, шумна беше и радостта му. Обаче сватба не искам, предупредих го аз. *Ти, ако щеш, аз обаче ще направя, как да не се похваля пред приятелите, че дъщеря женя?* После отидох при родителите на младоженеца: да си го поускам. Бъдещата ми свекърва също ведро прие вестта, но на изпроводяк измърмори повече на себе си: *Той и софиянка можеше да вземе, ама...*

Както и да е, човек не бива да се спъва във всяка дума по пътя си, важно е да стигне до крайната цел. Организацията поверихме на двете родителски семейства.

В края на декември 1984 г. потеглихме с кола от София за Варна за бракосъчетанието си. Толкова много милиция и военни никога не е имало по междуградските шосета! Спираха ни безброй пъти, проверяваха паспортите, караха бъдещия ми съпруг да излиза от колата, оглеждаха го, казваха му, че е много съмнителен с тая брада и мустаци. Съмнителен за какво? Ние, разбира се, в колата ругаехме милиционерите, но като размахваха палката пред нас, се взирахме в тях уплашено и с недоумение. Какво искат? Кого търсят? Години по-късно разбрахме, че по това време гържавата е провеждала т.нар. *възродителен процес* – смяната на имената на българските турци. А още по-късно, през 2009 г., в Бурса се срещнах с Халил от Кърджали, който точно в деня на сключването на брака ни бил излязъл от Варненския затвор, като са му дали 24 часа, за да напусне страната. Не могъл да уведоми дори и семейството си, което и без това не знаело къде е, жив ли е... Докато сме пътували към нашата сватба, в страната са острели брагвата за много други хора. Бяхме ли невинни, защото нямахме информация и в младостта си не подозирахме какво се случва?

Във Варна подготовката за тържеството беше почти приключила. Баща ми беше доставил рокля от Румъния (чужбина). Проблем създаде букетът, никъде нямаше цветя освен карамфили, които тогава смятахме за *партийни* и към тях се отнасяхме с презрение, сякаш бяха виновни за нещо. С познати на познати на познатите се намери една кала от правителствената резиденция в Евксиноград. Майка ми,

за да не разколебае жениха, се гържеше като добра тъща и пуна у нас новото ни куче, английски сетер, на което преди това не даваше да припари дори до прага. (Льошиен беше починал, но не от моите манджи.) Сетерът изяде ъгъла на празничната покривка за маса, обаче в суматохата му беше простено. Майка ми беше приготвила подарък за зет си – пижама, която се оказа поне два номера по-голяма. Смяхме се, че може би си е мечтаела за някой *дълъг зет*, но мечтите невинаги се сбъдват. От днешна гледна точка бих казала, че ù се падна най-търпеливият зет.

Баба ми, румънката, се беше издокарала с новото си чене, с което не можеше да гъвче и само фъфлеше. А дядо ми, руснакът, рече: *Какво очакваш да ти кажа? Човекът не е орех, че да го счупиш и да видиш какво има вътре. Не знам мъдрост, която да ти е полезна. Вие сте се избрали, вие ще разберете какво носи в себе си всеки от вас.*

И още две подробности присъстват неотменно в разказите за тази сватба. Аз и досега твърдя, че не разбрах кога казах „Да“, защото, като чух служителката да произнесе името ми, помислих, че ме пита дали съм аз и отговорих „Да“, което означаваше – аз съм. Той пък разказва как на обяда в „Морско казино“ имаше ордьовър *мозък*, който някой му задигнал, т.е. изяли му акъла на сватбата. Дребни смешки, с които се пише всяка семейна история, която един ден децата ще продължат с: *А майка ми и баща ми...*, за да стане след време *А баба и дядо...*

Такива спомени се завъртяха из главата ми на купона, когато Краси разказваше за сватбата си, а

Всички останали гостенки нямаха търпение да вземат думата, за да могат и те на свой ред да разкажат за своята. Сборникът се беше родил. Но дотук със самонаписването.

В следващите месеци се обърнах към познати и не чак толкова познати жени с молба да опишат своята сватба или ако не е имало такава, представата си за нея, да разкажат за брака, безбрачието, семейството, самотата... Всяка авторка имаше свободата да пише, каквото пожелае, да се разкрие, докъдето реши, условието беше едно: да превърне булчинската рокля в героиня на своя разказ. Няколко отказаха с аргумента, че тъкмо са се измъкнали от тежка раздяла и предпочитат да не човъркат раните си. Разбирам ги. Други дълго се бавиха с текста си, както ми обясниха след това – многократно започвали и изтривали написаното, борейки се със себе си и своите спомени.

В различни етапи на събирането на документалните разкази ми помогнаха Ирина Вагалинска и Роси Михова, на които благодаря.

И така, накрая, след почти двегодишно ту отказване, ту *ей сега го правим* се получи този сборник с текстове на 44 жени на различни възрасти, с различни професии, с различен опит и с различно отношение към женитбата и булчинската рокля. Благодаря за куража ви! Благодаря и на вашите партньори, които, макар неназовани, също присъстват тук.

Заедно – в проби, обличане и събличане на булчински рокли – ние описахме историята на България почти от началото на XX век до наши дни: в тази

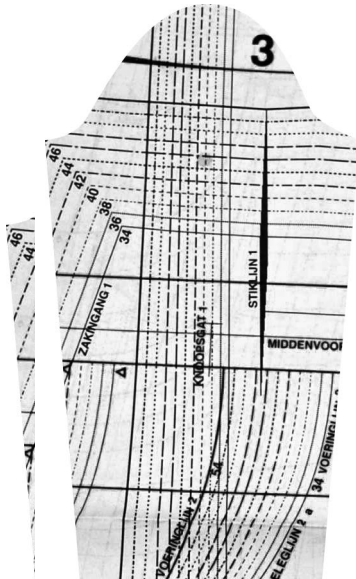
книга освен личните надежди, разочарования, страхове и копнежи изпод коприната и дантелите надничат дефицитните стоки на соца, празните рафтове от началото на прехода, емиграцията, културният сблъсък с други народи, вижда се битката на модерността с традицията, част от която е признаването на еднopolовите бракове. И над всичко това съвсем непреднамерено се издигна образът на бабата – онази така важна личност в развитието на българското момиче, която го връща към корените, но в същото време му дава сили да продължи напред към бъдещето.

Беше много приятно да бъдете мои гости, сякаш рожденият ми ден нямаше край, а въздухът все така се цепи от възторзи и въздишки.

Жанина Драгостинова е родена през 1962 г., журналистка и преводачка, съставителка на този сборник.

В ГЛАВНАТА РОЛЯ

Красимира Кузманова-Кокран

БИЛА СЪМ НА МНОГО КОЛОРИТНИ СВАТБИ. КАТО малка родителите често ме взимаха със себе си. Камиони с одеяла, покривки, пердетата, шареници. Чеуз! Всички празнично облечени, веселят се, пият, играят хоро... Сватбата се представяше като неизбежна за всяко момиче и точно това на мен ми изглеждаше плашещо. Може би защото с годините и любовите ми този момент при мен все не идваше. Ужасът ми се засилваше при сватбите на моите близки, тъй като неволно на такива събития почнах да се замислям за собствените си нестигания, а настойчивото напомняне на експертите по връзки и бракове *Хайде, какво*

чакаш? Време ти е вече! правеха нещата още по-отвратителни.

Какво чакаш? Хубав въпрос! Вече бях във Втората половина на 40-те си години и най-вероятно част от познатите ми тайно си мислеха, че чакането е напразно. А аз наистина чаках. Чаках да позная със сърцето си моето момче, моята любов, моята половинка. От майка ми знаех, че това е възможно, тя беше срещнала любовта – баща ми. С очите си ги виждах как го последно се държаха за ръка. Но с времето и с неуспешните ми припознавания се поуморих и стигнах го момента, в който сватбата за мен се очертаваше в някакъв друг живот. Това беше успокояваща мисъл. Дните ми преминаваха предимно в работа – роли и интензивно сценично присъствие. Театърът ме спасяваше от неприятното чувство, че няма да имам късмета на мама и може би ще остана сама. Наложих си да спра да мисля за сватба. До момента, в който най-неочаквано го срещнах. Него! Дълго чаканият! Единственият! В чиито очи видях любов, доброта и безкрайна топлина.

Странни бяха първите ни срещи. Той е американец и почти не говореше български, а пък аз почти не говорех английски. И въпреки че нямахме общ език, решихме да продължим по пътя заедно. След най-любовното и красиво лято в живота ми чух въпроса, на който моят отговор беше категоричен: „Да!“ Ето че и моята сватба предстоеше. Най-голямата и неочаквана премиера, а аз в най-главната роля.

Актрисите са особени жени, а добрите актриси са още по-особени, никога не знаеш какво ще им се за-

върти из главата! То не може да е просто сватба, а нещо много повече! И тя беше чудо!

Първо трябваше да определим датата. Решихме да е по коледните празници и да бъде като подарък един към друг! Обадох се в общината, за да запазя час. Оттам обаче ми обясниха, че никой не се жени на Коледа. *Цял свят почива, вие ще се жените! Не може! Това е религиозен празник!* Да, знам и ние не случайно искаме на този ден (24-и беше датата на първата ни среща). *Не може, елате след празниците!* Реших да се посъветвам с астроложката ми за подходящ ден до края на годината! Дадох ѝ нашите дати 18-и и 24-и и зачаках. Оказа се, че нито 18-и, нито 24-и до края на годината са подходящи за плановете ни. Венера била наранена, Луната не позволявала! Кошмар! Примирихме се. Нека тогава да е след Нова година. Преди рождения ми ден не било добре, след това на 18-и и 24 януари отново планетите не позволявали, но слава богу, имало един 20.01 и то в 13 часа, който ставал и бил изключително подходящ за сватбен ден!

Бегом към общината. При третото ходене успяхме да запазим последния свободен час, 12,40 ч. на 20.01. Денят е събота. Решихме да бъде просто подписване, без големи празненства, само за нас, тъй като истинската сватба ще направим лятото, когато ще имаме достатъчно време да я организираме. Дадох 20 януари като заета дата в театрите, в които играя, и животът си продължи в обичайното темпо, все едно този ден е много далечен. През декември, преглеждайки програмата си за януари, установих, че на 20-и имам представление в плевенския театър

и то „Вишнева градина“ – любим спектакъл, театър и роля. Изненадах се, защото в Плевен събота и неделя са почивни дни, няма представления, затова и там не бях предупредила, че ще се омъжвам на този ден. Подписването щеше да е в София, прекалено амбициозно ми се видя да успея и да се омъжа, и да пътувам, и да изиграя Раневская – една не много ведра жена с доста сериозни проблеми. Реших да помоля да сменят датата. Моят бъдещ съпруг обаче беше по-мъдър, посъветва ме нищо да не отменям, каза, че ще успеем и че може би това трябва да е сватбата: път, спектакъл и после празник в театъра. Наистина съм намерила най-прекрасния мъж, казах си. Знае какво ще ме направи щастлива. А и така ще си мисля за спектакъла, сватбата в театъра ще е като обичайно парти след премиера и няма да бера страх достатъчно добри ли са оргъворите и не забравих ли някого да поканя.

Тъй като имахме още неизвестни с неговите документи и всички подробности около подписването, пък и от суеверие, не информирахме никого за нищо. Седмицата преди 20.01.2018 г. беше, каквато беше: имах отговорен спектакъл в Народния театър, от гражданското звънят всеки ден, за да им носим документи, транскрипциите на имената объркани (нали споменах, че младоженецът не е българин), рокади с кумовете... Но съдбата си знае работата. На 19 януари документите бяха готови, кумовете на линия, халките купени, чаши, шампанско, букет приготвени от най-близките ми приятелки.

Остана само роклята. Не че преди не бяхме обикаляли магазини и че не бях пробвала рокли от известни марки и бутици. Но исках роклята ми за този ден да бъде специална, не булчинска, не помпозно бутафорна. А фина, лека, екрю, може би дантела, ефирна, удобна за танци и да мога да я обличам и след този ден. Козирожка практичност. Нищо обаче от пробните не ми хвана окото и реших, ако не намеря специалната, да не купувам и да бъда с някоя от моите любими премиерни рокли. Все пак поверието за щастлив брак гласи – нещо ново, нещо старо, нещо синьо и нещо назаем.

Последно в осем часа петък вечер, капнали от умора, се отправихме към един от софийските молове, с надеждата че Роклята ще се появи. След час и половина обикаляне по етажите и все по-голямо отчаяние я открихме. Моята рокля! Лека, ефирна, удобна за танци, екрю, с която спокойно мога да тичам лятото по брега на морето и да пия коктейли до сутринта. Беше малко дълга, но в мола имаше шивашко ателие. Момичетата там се вдъхновиха от смелостта ми, че ги помолих в 21,30 ч. да скъсят току-що купената рокля за сватба на другия ден по обяд. След един час имах съвършената булчинска рокля. Онази, на която ѝ трябваша доста години, за да дойде при мен.

Двайсети януари беше фантастичен ден. Сутринта грееше най-яркото зимно слънце, подписването мина в смях, вълнение, балони, ние... две хванати за ръка деца. Навън ни чакаше задължителният цигански оркестър, който бързо се ориентира в обстанов-